

همبستگی هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پرستاری و مامایی

شیوا علیزاده^۳

آسیه نمازی^۲

*سبحانه کوچک زاده طالعی^۱

چکیده

زمینه و هدف: هوش هیجانی یکی از عوامل تأثیرگذار در ابعاد مختلف زندگی افراد می‌باشد که منجر به درک احساسات خود برای تصمیم‌گیری مناسب گردیده و زمینه موفقیت فرد را در آینده فراهم می‌کند. با توجه به اینکه در مطالعات مختلف در مورد نقش هوش هیجانی در پیشرفت تحصیلی تناقض وجود دارد، لذا این پژوهش با هدف تعیین همبستگی بین هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پرستاری و مامایی انجام گرفته است.

روش بررسی: این پژوهش توصیفی-تحلیلی، به روش سرشماری بر روی ۳۵۰ نفر از دانشجویان پرستاری و مامایی مشغول به تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت در سال ۹۳-۱۳۹۲ انجام شد. جهت تعیین میزان هوش هیجانی از پرسشنامه Sibria Shiring استفاده شد. پیشرفت تحصیلی دانشجویان بر اساس نمره معدل ترم قبلشان بررسی شد. تجزیه و تحلیل نتایج با استفاده از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۶ و آزمونهای آماری تی مستقل، مجذور کای و ضریب همبستگی پیرسون صورت گرفت.

یافته‌ها: میانگین و انحراف معیار نمره هوش هیجانی در دانشجویان پرستاری $13/56 \pm 82/01$ و مامایی $16/11 \pm 76/06$ بود. نتایج حاکی از وجود اختلاف آماری معنی‌دار بین میانگین نمره هوش هیجانی در گروه‌های مختلف سنی دانشجویان ($P < 0/05$) بوده، همچنین بین معدل دانشجویان پرستاری با نمره کل هوش هیجانی ($P < 0/05$) و بین معدل دانشجویان مامایی با بعد مهارت‌های اجتماعی ($P < 0/05$) اختلاف آماری معنی‌دار وجود داشت.

نتیجه‌گیری کلی: براساس نتایج به دست آمده که نشانگر همبستگی بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان است، انتظار می‌رود بتوان با گنجاندن مفهوم هوش هیجانی در برنامه ریزی آموزشی دانشگاهها به دانشجویان کمک کرد تا بهتر با فشارهای تحصیلی و اجتماعی مقابله کرده و کمتر دچار افت تحصیلی گردند.

کلیدواژه‌ها: هوش هیجانی، دانشجویان پرستاری و مامایی، پیشرفت تحصیلی

تاریخ دریافت: ۹۵/۴/۱۳

تاریخ پذیرش: ۹۵/۷/۱۲

^۱ کارشناس ارشد پرستاری و عضو هیأت علمی، گروه پرستاری، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران. (*نویسنده مسئول)

Email: skouchakzadeh@gmail.com

شماره تماس: ۰۹۱۱۲۳۶۷۰۵۹

^۲ کارشناس ارشد مامایی و عضو هیأت علمی، گروه مامایی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

^۳ دانشجوی دکتری بهداشت باروری و عضو هیأت علمی، گروه مامایی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران.

مقدمه

مفهوم هوش هیجانی که در سالهای اخیر به عنوان یکی از متغیرهای روان شناختی، مورد توجه بسیاری از پژوهشگران قرار گرفته است، یک حیطه چند عاملی از مجموعه مهارت‌ها و صلاحیت‌های اجتماعی است که بر توانایی‌های فرد برای تشخیص، درک و مدیریت هیجان، حل مسأله و سازگاری تأثیر می‌گذارد و به طرز مؤثری فرد را با نیازها، فشارها و چالش‌های زندگی سازگار می‌کند^(۱). این مفهوم که برای نخستین بار در آغاز دهه ۱۹۹۰ توسط Mayer و Salovey معرفی و سپس در سال ۱۹۹۵ توسط Golmand، روانشناس برجسته و صاحب نظر در زمینه هوش هیجانی، به سرعت جنبه عام یافت. سپس واژه هوش هیجانی به عنوان اصطلاحی جدید در دایره المعارف آکسفورد در سال ۲۰۰۲ آورده شد^(۲،۳).

در دهه‌های پیشین به هیجان به عنوان عامل منفی و مختل کننده نگاه می‌کردند اما پژوهش‌های روان شناختی از دهه‌های میانی قرن بیستم، به ویژه در سال‌های ۱۹۸۰ به بعد، جهش عمده‌ای داشته است به گونه‌ای که به هیجان به عنوان عامل مؤثر و مهم در رفتار سازشی و تعامل‌های اجتماعی شناخت خود و دیگران و نیز شایستگی‌های اجتماعی می‌نگرند. دلیل این امر، توانایی بالای هوش هیجانی، در حل بهتر مسائل و کاستن از میزان تعارضات بین دریافت‌های فکری و احساس است. بطوریکه پژوهش‌های متعددی نشان داده‌اند که هوش هیجانی می‌تواند سبب افزایش میزان سلامتی، رفاه، ثروت، موفقیت، عشق و شادی گردد^(۴،۵،۶).

آمارها نشان می‌دهد که ۸۰ درصد موفقیت انسان‌ها، به هوش هیجانی آنان بستگی دارد^(۷). امروزه هوش هیجانی به عنوان نوعی هوش تبیین شده است که هم شامل درک دقیق هیجان‌های خود شخص بوده و هم تعبیر دقیق حالات هیجانی دیگران است، یعنی قادر است از نظر هیجانی فرد را ارزیابی کند؛ به این معنی که فرد به چه میزانی از هیجان‌ها و احساس‌های خود، آگاهی دارد و

چگونه آنها را کنترل و اداره می‌کند^(۸). نکته قابل توجه در راستای هوش هیجانی این است که این متغیر به طور ژنتیکی، ثابت نبوده و از مهارت‌هایی، تشکیل شده که قابل یادگیری و آموزش هستند. چنانچه برخی از محققین پیشنهاد می‌کنند که هوش هیجانی قابل یادگیری و تقویت است. در حالیکه عده‌ای دیگر آن را خصیصه‌ای ذاتی می‌دانند. نتایج بررسی وضعیت هوش هیجانی دانشگاه پنجاب حاکی از این بود که بین هوش هیجانی دانشجویان و سن، جنسیت، مدرک تحصیلی و وضعیت تحصیلی آنها رابطه معنی داری وجود دارد^(۹). چنانچه بین سازه‌هایی همچون رضایت از زندگی، خودکارآمدی، عملکرد تحصیلی، رفتار بزهکارانه، بهداشت روانی و تندرستی روان شناختی ارتباط وجود دارد^(۱۰،۱۱).

در این بین، زندگی تحصیلی، یکی از مهم‌ترین ابعاد زندگی اشخاص محسوب می‌شود که بر سایر ابعاد زندگی تأثیر فراوان دارد، یکی از مسایل و مشکلات اساسی زندگی تحصیلی افراد و نظام آموزشی هر کشور، مسأله افت تحصیلی و پایین بودن سطح عملکرد تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان آن کشور می‌باشد^(۱۲).

در زمینه دسترسی به موفقیت در زندگی افراد، Gardner نیز معتقد است که یک نوع واحد یکپارچه هوش نیست که موفقیت در زندگی را تضمین کند، بلکه طیف گسترده‌ای از هوش وجود دارد که سبب موفقیت فرد در حیطه‌های مختلف می‌شود. بنابراین دانستن این که شخص فارغ التحصیل ممتازی است، تنها به این معنی است که او در جنبه‌هایی که با نمره سنجیده می‌شود بسیار موفق بوده است، اما درباره این که او به فراز و نشیب‌های زندگی چه واکنشی نشان می‌دهد، چیزی به ما نمی‌گوید^(۱۳).

لذا امروزه، سازگاری موفقیت آمیز دانشجویان در عصر تکنولوژی مستلزم آن است که آنها برای حل مسائل و تصمیم گیری مناسب، از توانایی‌ها و مهارت‌های شناختی و هیجانی کافی بهره مند باشند تا از طریق اندیشه و مهارت‌های هیجانی کارآمد بتوانند خود را با شرایط

نیمسال دوم سال تحصیلی ۹۳-۱۳۹۲ انجام شده است. نمونه‌گیری به روش سرشماری صورت گرفت. کل دانشجویان (۳۷۶ نفر) بودند، که از این بین ۱۷۶ نفر دانشجویان پرستاری و ۲۰۰ نفر دانشجویان مامایی بودند. پرسشنامه‌ها به تعداد دانشجویان سالهای اول و آخر رشته پرستاری و مامایی تکثیر شده و در اختیار آنان قرار داده شد که از این میان تعداد ۲۶ نفر پرسشنامه را کامل پاسخ نداده بودند لذا از مطالعه خارج شدند و در نهایت ۳۵۰ دانشجو مورد بررسی قرار گرفتند. گردآوری داده‌ها به صورت حضوری با مراجعه پژوهشگر به دانشکده مربوطه و پس از بیان اهداف و تعریف مفاهیم پژوهش انجام شد؛ محرمانه بودن اطلاعات شرکت کنندگان و ضرورت نداشتن ثبت نام و نام خانوادگی به دانشجویان توضیح داده شد و پرسشنامه پس از کسب رضایت آگاهانه آنها تکمیل گردید. ابزار پژوهش در این مطالعه برای بررسی هوش هیجانی، پرسشنامه هوش هیجانی *Sibria Shiring* بوده است، که یکی از جامع‌ترین آزمون‌های خودسنجی هوش عاطفی است. این پرسشنامه توسط منصور، در دانشجویان کارشناسی ارشد دانشگاه‌های تهران استفاده و هنجاریابی شده است. این ابزار شامل ۳۳ گویه و پنج خرده مقیاس خودانگیزی، خودآگاهی، خودکنترلی، هشیاری اجتماعی و مهارت‌های اجتماعی تشکیل شده است. هر سوال حاکی از یک موقعیت می‌باشد و آزمودنی باید خود را در آن موقعیت قرار دهد و یکی از گزینه‌ها را که با حالات روحی و روانی‌اش سازگاری بیشتری دارد انتخاب نماید^(۱۷). بخش اول پرسشنامه مذکور شامل اطلاعات دموگرافیک دانشجویان (سن، جنسیت، وضعیت تأهل، سرپرست خانواده، محل سکونت، رشته تحصیلی، ترم تحصیلی (ترم چندم)، معدل کل ترم قبل، شغل پدر و مادر، تحصیلات والدین، درآمد خانواده و سرپرست خانواده) و در بخش دوم سوالات بررسی هوش هیجانی قرار دارد. نمره گذاری این آزمون بر اساس مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت تنظیم شده است. پاسخ‌ها به صورت پنج درجه‌ای و ترتیبی است (همیشه،

مختلف زمان به نحوی مناسب سازگار نمایند^(۱۰،۱۴). در این بین دانشجویان گروه پزشکی بالاخص دانشجویان پرستاری و مامایی به دلیل ویژگی‌های حرفه‌ای و حضور بیشتر در محیط‌های بالینی، برای کسب موفقیت بیشتر، نیاز به بالا بردن مهارت‌های هوش هیجانی دارند. همانگونه که می‌دانیم پرستاران و ماماها در دوران تحصیل، آموزش‌های متعددی را برای به ثمر رساندن نقش‌ها و وظایف خود در تیم سلامتی می‌گذرانند، که در طی این آموزش‌ها، تلاش زیادی برای رشد و توسعه شناختی آنان صرف می‌گردد. اما هنوز ابهام‌هایی در مورد توجه و یا انجام فعالیت‌های خاص در ارتباط با هوش هیجانی و توسعه آن در برنامه‌های آموزشی این دو رشته وجود دارد^(۱۵،۱۶).

بر اساس تاکید بر اهمیت هوش هیجانی در ابعاد مختلف زندگی^(۱۳) و با توجه به نقصان موجود در پرداختن به این مفهوم در برنامه درسی دانشجویان در برخی از کشورها از جمله ایران، و همچنین در دسترس نبودن مستندات کافی در زمینه هوش هیجانی در دانشجویان پرستاری و مامایی در شهر رشت، پژوهشگران بر آن شدند تا پژوهشی با هدف مقایسه هوش هیجانی در دانشجویان پرستاری و مامایی و همبستگی آن با پیشرفت تحصیلی در این دانشجویان انجام دهند با این امید بر آنکه نتایج این مطالعه بتواند زمینه ساز تدوین برنامه‌های آموزشی مناسب برای تقویت هوش هیجانی در برنامه‌ریزی درسی دانشجویان باشد و موجبات ارتقای صلاحیت‌های هیجانی را در فراگیران ایجاد نموده و به رفع مشکلات و مسائل هیجانی و رفتاری آنها پرداخته و در آینده موجب افزایش کیفیت مراقبت از بیماران گردد.

روش بررسی

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی است که به منظور بررسی هوش هیجانی و همبستگی آن با پیشرفت تحصیلی دانشجویان رشته پرستاری و مامایی مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت در طی

سوالات تا بعد از پر نمودن پرسشنامه‌ها در مورد محتوی و نام آزمون به گروه هدف اطلاعاتی داده نشد. بعد از اجرای آزمون توضیحات کامل به نمونه‌های مورد پژوهش داده شد. برای تجزیه و تحلیل یافته‌ها از بسته نرم افزاری SPSS نسخه ۱۶ استفاده شد. از آمارهای توصیفی و تحلیلی شامل آزمون آماری تی مسقل، مجذور کای و ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. سطح معنی دار بودن آزمون‌ها $P < 0/05$ در نظر گرفته شده است.

یافته‌ها

نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که میانگین و انحراف معیار سنی افراد مورد بررسی $21/16 \pm 2/10$ است و شرکت کنندگان در محدوده سنی ۱۸ تا ۳۵ سال قرار داشتند. ۸۱/۴ درصد از شرکت کنندگان مجرد بودند. بیشتر آنها (۷۴/۳٪) با خانواده خود و بقیه در خوابگاه زندگی می‌کردند.

اغلب دانشجویان (۷۲/۹٪) دارای وضعیت اقتصادی متوسط و ۵۷/۱ درصد از آنها دارای معدل بین ۱۶/۹۹-۱۴ بودند. همچنین میانگین معدل دانشجویان، $16/36 \pm 1/33$ بود. مشخصات دموگرافیک دانشجویان دو رشته به تفکیک در جدول شماره یک آورده شده است.

اغلب، گاهی اوقات، به ندرت، هرگز). اگر آزمودنی گزینه همیشه را انتخاب کند نمره پنج و به همین ترتیب گزینه هرگز، نمره یک می‌گیرد، البته در سوالات منفی نمره گذاری برعکس می‌باشد. هر آزمودنی شش نمره جداگانه دریافت می‌کند که پنج نمره آن مربوط به هر کدام از مولفه‌ها می‌باشد و نمره ششم، نمره کلی فرد (هوش هیجانی) می‌باشد. دامنه نمرات برای هر فرد بین ۳۳ الی ۱۶۵ می‌باشد. نمره بالا در این مقیاس نشان دهنده هوش هیجانی بالا است. در بررسی پایایی این آزمون، میزان همسانی درونی با استفاده از آلفای کرونباخ برای کل آزمون ۰/۸۴، خودانگیزی ۰/۵۴، خودآگاهی ۰/۵۹، خود کنترل ۰/۶۴، هشیاری اجتماعی ۰/۵۱ و مهارتهای اجتماعی ۰/۵۱ به دست آمده است. در بررسی اعتبار سازی این آزمون، منسوری اعتبار قابل اطمینانی را گزارش کرده است^(۱۱،۱۸،۱۹،۲۰). از نمره معدل کل ترم قبل دانشجویان در دانشجویان سال اول و از میانگین معدل ترم‌های قبل دانشجویان در دانشجویان سال آخر به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی استفاده شد، به این ترتیب که معدل ۲۰-۱۷ پیشرفت تحصیلی عالی، ۱۶/۹۹-۱۴ سطح متوسط و کمتر یا مساوی ۱۳/۹۹ به عنوان سطح ضعیف در نظر گرفته شد. برای جلوگیری از سوگیری دانشجویان نسبت به محتوای آزمون و چگونگی پاسخ دادن به

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی دانشجویان مورد مطالعه بر اساس خصوصیات دموگرافیک

دانشجویان پرستاری		دانشجویان مامایی		مشخصات دموگرافیک
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	
۳۷/۱	۸۳	۳۰/۶	۵۵	زیر ۲۰ سال
۵۹/۴	۱۳۳	۶۶/۱	۱۱۹	سن ۲۰-۲۵ سال
۳/۶	۸	۳/۳	۶	بالاتر از ۲۵ سال
۷۸/۹	۱۹۷	۷۹/۴	۱۴۳	مجرد
۱۲/۱	۲۷	۲۰/۶	۳۷	متاهل
۴۱/۱	۹۲	۳۲/۲	۵۸	زیر دیپلم
۵۸/۹	۱۳۲	۶۷/۸	۱۲۲	بالاتر از دیپلم
۲۶/۳	۵۹	۱۹/۵	۳۵	زیر دیپلم
۷۳/۷	۱۶۵	۸۰/۶	۱۴۵	دیپلم و بالاتر
۸۳	۱۸۶	۷۳/۳	۱۳۲	شغل مادر
				خانه دار

۱۷	۳۸	۲۶/۷	۴۸	شاغل	
۵۶/۷	۱۲۷	۲۹/۴	۵۳	کارمند	
۵/۸	۱۳	۱/۱	۲	کارگر	شغل پدر
۳۷/۱	۸۳	۴۷/۸	۸۶	آزاد	
۰/۴	۱	۲۱/۷	۳۹	سایر	
۲۸/۹	۴۹	۲۵	۴۵	خوابگاه	محل اقامت
۷۸/۱	۱۷۵	۷۵	۱۳۵	با والدین	
۱۵/۱	۳۴	۱۲/۲	۲۲	ضعیف	
۶۷/۹	۱۵۲	۶۱/۷	۱۱۱	متوسط	وضعیت اقتصادی
۱۷	۳۸	۲۶/۱	۴۷	بالا	
۲۹/۹	۶۷	۴۷/۸	۸۶	۲۰-۱۷	
۶۶/۵	۱۴۹	۵۱/۷	۹۳	۱۴-۱۶/۹۹	سطح معدل دانشجویان
۳/۶	۸	۰/۶	۱	۱۳/۹۹≥	

بود. میانگین و انحراف معیار نمرات مولفه‌های تشکیل دهنده هوش هیجانی در هر یک از رشته‌های پرستاری و مامایی در جدول شماره دو آورده شده است.

نتایج این بررسی در رابطه با هوش هیجانی دانشجویان نشان داد که میانگین و انحراف معیار هوش هیجانی رشته پرستاری $۱۳/۵۶ \pm ۸۲/۰۱$ و رشته مامایی $۱۶/۱۱ \pm ۷۶/۰۶$

جدول شماره ۲: میانگین و انحراف معیار خرده مقیاس‌های هوش هیجانی در دانشجویان مورد مطالعه به تفکیک رشته تحصیلی

شاخصها	خود انگیزی		خود آگاهی		خود کنترلی		هشیاری اجتماعی		مهارت اجتماعی		نمره کل هوش هیجانی	
	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار
پرستاری	۱۸/۵۷	۳/۶۰	۲۰/۵۵	۴/۲۰	۱۷/۲۷	۴/۱۰	۱۴/۷۴	۳/۰۳	۱۳/۰۹	۲/۵۸	۸۲/۰۱	۱۳/۵۶
مامایی	۱۷/۱۴	۴/۰۵	۱۹/۰۷	۴/۵۷	۱۶/۴۳	۴/۲۶	۱۳/۴۲	۳/۴۵	۱۲/۰۷	۳/۰۲	۷۶/۰۶	۱۶/۱۱

در جدول شماره سه نیز نتایج اختلاف میانگین نمره هوش هیجانی در افراد مورد بررسی به تفکیک رشته و سال تحصیلی آورده شده است.

جدول شماره ۳: اختلاف میانگین نمره هوش هیجانی در افراد مورد بررسی بر حسب رشته و سال تحصیلی

نتیجه آزمون	انحراف معیار	میانگین	تعداد	متغیرها
*۰/۰۰۸	۱۶/۳۳	۷۷	۲۱۷	کل دانشجویان سال اول
	۱۳/۰۸	۸۱/۴۴	۱۳۳	کل دانشجویان سال آخر
*۰/۰۰۱	۱۷/۱۱	۷۴/۲۶	۱۴۰	دانشجویان سال اول مامایی
	۱۳/۵۴	۸۱/۹۷	۷۷	دانشجویان سال اول پرستاری
۰/۵۲	۱۲/۲۸	۸۰/۵۹	۵۶	دانشجویان سال آخر مامایی
	۱۳/۶۸	۸۲/۰۶	۷۷	دانشجویان سال آخر پرستاری
*۰/۰۰۱	۱۶/۱۱	۷۶/۰۷	۱۹۶	کل دانشجویان مامایی
	۱۳/۵۶	۸۲/۰۲	۱۵۴	کل دانشجویان پرستاری

دانشجویان مامایی با بعد مهارت‌های اجتماعی ($p=0/04$) از هوش هیجانی نیز همبستگی آماری وجود داشت (جدول شماره چهار).

نتایج آزمون پیرسون نشان داد که بین معدل دانشجویان پرستاری با ابعاد خودآنگیزی ($p=0/003$)، خودآگاهی ($p=0/001$)، مهارت‌های اجتماعی ($p=0/001$) از هوش هیجانی همبستگی آماری وجود دارد و بین معدل

جدول شماره ۴: همبستگی بین معدل کل با ابعاد هوش هیجانی و نمره کل آن در دانشجویان پرستاری و مامایی

رشته‌ها	متغیرها	خود آنگیزی	خود آگاهی	خود کنترلی	هشیاری اجتماعی	مهارت‌های اجتماعی	نمره کل هوش هیجانی
پرستاری	ضریب همبستگی	-۰/۲۳	-۰/۲۵	-۰/۰۷	-۰/۱۲	-۰/۲۷	-۰/۲۲
	P value	*۰/۰۰۳	*۰/۰۰۱	۰/۳۶	۰/۱۳	*۰/۰۰۱	*۰/۰۰۵
مامایی	ضریب همبستگی	۰/۱۰	۰/۱۰	۰/۰۱	۰/۰۹	۰/۱۴	۰/۱۰
	P value	۰/۱۴	۰/۱۳	۰/۷۹	۰/۱۷	*۰/۰۰۴	۰/۱۳

بحث و نتیجه گیری

در قرن حاضر که زندگی روزمره سرشار از تنش‌های مختلف می‌باشد، توانایی کنترل هیجانات مطلوب در سلامت هیجانی اهمیت خاصی پیدا کرده است^(۲۱)، لذا پژوهش حاضر به منظور مقایسه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان کارشناسی رشته‌های پرستاری و مامایی پرداخته و نقش هر یک از عوامل و مؤلفه‌های هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی افراد را مورد مطالعه قرار داده است.

نتایج به دست آمده از این پژوهش، حاکی از وجود میانگین نمره هوش هیجانی بالاتر در دانشجویان پرستاری نسبت به دانشجویان مامایی بود. حاتم گویا و همکاران نیز در مطالعه خود هوش هیجانی در پرستاران را، خوب گزارش نمودند^(۲۲). همائی و همکاران نیز در مطالعه خود تحت عنوان "رابطه هوش هیجانی با عملکرد تحصیلی دانشجویان" انجام شده بود به نتایج مشابهی دست یافتند^(۲۳) و این در حالی است که دلپسند و همکاران^(۲۴) هوش هیجانی پرستاران را در سطح متوسط گزارش نمودند. علت این تفاوت می‌تواند بخاطر حساسیت و استرس موجود در بخش ویژه برای پرستاران در مطالعه دلپسند و همکاران که در بخش ویژه بیمارستان تأمین اجتماعی تهران انجام دادند باشد.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که بین هوش هیجانی با موفقیت تحصیلی در دانشجویان پرستاری در ابعاد

خودآنگیزی، خودآگاهی و مهارت‌های اجتماعی همبستگی معکوس معنی دار وجود دارد. که این یافته با مطالعه انجام گرفته توسط رهنما و همکاران در تهران همخوانی دارد^(۱۸) و این نتایج با یافته‌های مطالعه سامری و همکاران در کاشمر متناقض است^(۱۳)، که علت این اختلاف ممکن است به علت تفاوت در گروه مورد مطالعه و یا تعداد افراد مورد بررسی در دو مطالعه باشد.

در دانشجویان مامایی، بین هوش هیجانی در بعد مهارت‌های اجتماعی با میانگین معدل، همبستگی معنی دار مشاهده شد، به طوری که با افزایش این بعد از هوش هیجانی، موفقیت تحصیلی دانشجویان افزایش می‌یافت. این یافته مشابه یافته‌های پژوهش‌های متعددی است که مثبت بودن رابطه هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی را نشان می‌دهند^(۲۵،۲۶،۲۷). هرچند که در پژوهش حدادی کوهسار و همکاران بین هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی دانشجویان غیرپزشکی مقطع کارشناسی دانشگاه تهران ارتباط معناداری وجود نداشت^(۱۰).

دیگر نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها بیان کننده آن است که در اکثر مؤلفه‌ها نمره میانگین هوش هیجانی در دانشجویان متوسط بالاتر بوده و در تمام موارد میانگین نمره هوش هیجانی در دانشجویان ضعیف پایین‌تر بوده است، که این یافته‌ها با بسیاری از مطالعات قبلی انجام شده در این زمینه هماهنگ می‌باشد^(۲۸،۲۹).

حداکثر همکاری آنان جلب شود. پیشنهاد می‌گردد مطالعات مشابه در سطح وسیعتر به دنبال آموزشهای لازم در این زمینه انجام گیرد.

بر اساس نتایج به دست آمده در این مطالعه و با توجه به اینکه هوش هیجانی بالاتر، مولد سلامت روانی- اجتماعی و بیانگر شناخت و مدیریت بهتر احساسات و هیجانات خود و دیگران بوده و در نهایت منجر به برقراری رابطه مناسب با آنها و داشتن نگرش مثبت به زندگی، رضایت و لذت بردن از آن می‌شود، لذا تقویت آن می‌تواند در عملکرد تحصیلی دانشجویان نقش مهمی داشته باشد^(۱۱).

تقدیر و تشکر

پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند از کلیه افرادی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند، به ویژه از تمامی دانشجویانی که در این پژوهش شرکت کردند، صمیمانه قدردانی و تشکر نمایند. این پژوهش برگرفته از طرح تحقیقاتی مصوب معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت با کد ۴/۵۵۰ است.

از نظر اختلاف میانگین نمره هوش هیجانی در افراد مورد بررسی بر حسب رشته و سال تحصیلی، بررسی حاضر نشان داد که بین نمره دانشجویان سال اول و آخر تفاوت آماری معنی‌دار وجود داشت. مطالعه انجام شده توسط Benson و همکاران نیز نشان داد بین میانگین هوش هیجانی دانشجویان سال اول و چهارم تفاوت آماری معنی‌دار وجود داشت بطوریکه میانگین نمره هوش هیجانی آنها در طی چهار سال افزایش پیدا کرد^(۳۰).

هوش هیجانی نیز مانند هوش شناختی، نوعی توانایی و قابلیت است که بر بخشی از موفقیت‌های زندگی مانند پیشرفت تحصیلی، پیشرفت شغلی و سلامت روانی تاثیرگذار می‌باشد^(۱۳)، لذا علاوه بر هوش شناختی، وضعیت هوش هیجانی فراگیران نیز باید مورد توجه قرار گیرد تا با استفاده از این قابلیت بتوان بر پیشرفت و موفقیت هرچه بیشتر فراگیران افزود^(۳۱).

از محدودیت‌های این مطالعه می‌توان به این نکته اشاره کرد که چون اطلاعات این مطالعه از طریق خودگزارش دهی دانشجویان بدست آمده، لذا ممکن است اطلاعات بدست آمده بصورت کاملا واقعی نباشد. هر چند در این پژوهش سعی شده بود با دادن توضیحات به دانشجویان،

فهرست منابع

1. Parker JD, Taylor RN, Eastabrook JM, Schell SL, Wood LM. Problem gambling in adolescence: Relationships with internet misuse, gaming abuse and emotional intelligence. *Pers Individ Dif*. 2008;45(2):174-80.
2. Janati Y, Musavi A, Azimi H, Fani Saberi L, Hamta A, Feyzi S. [Investigating emotional intelligence and self esteem level among nursing and midwifery students of Mazandaran University of Medical Sciences in 2010]. *J Mazandaran Univ Med Sci*. 2012;22(1):254-60. Persian
3. Danesh E, Kakavand A, Modirrousta F. [Public health impact of emotional intelligence on academic achievement]. *Journal of Psychology & Education*. 2008; 12: 77-90. Persian
4. Shahni yilagh M, Maktabi Gh, Shokrkon H, Haghighi J, Kianpour Ghahrfarokhi F. [Efficacy instruction emotional intelligence on social anxiety, social adaptation and emotional intelligence, s students]. *Journal of Education and Psychology*. 2009; 16(1): 3-26. Persian
5. Khosravi Kabir Z, Mousavi S, Agha Yousefi A. [Comparison of emotional intelligence and mental health in addicted and normal individuals]. *Journal of Guilan University of Medical Sciences*. 2009;18(70):9-16. Persian
6. Salovey P, Mayer JD. Emotional intelligence. *Imagin Cogn Pers*. 1990;9(3):185-211. Petrides KV, Furnham A. Trait emotional intelligence: Behavioural validation in two studies of emotion recognition and reactivity to mood induction. *Eur J Pers*. 2003;17(1):39-57.
7. Hoseyni Fatemi A, Pishghadam R, Navari S. [English language course in increasing the impact and role of emotional intelligence related vasazh]. *Journal zaban Mashhad university*. 2010; 42(1): 1-17. Persian

8. Heydari Tafreshi Gh, Dolfan Azari Gh A. [The relationship between emotional intelligence and coping skills for students of Islamic Azad university Roudehen]. *Journal of Education Management*. 2011; 2(2): 15-24. Persian
9. Gujjar AA, Naoreen B, Aslam S, Khattak ZI. Comparison of the emotional intelligence of the university students of the Punjab province. *Procedia Soc Behav Sci*. 2010;2(2):847-53.
10. Haddadi kohsar A.A, Rasoul R, Asgharnezhad farid A.A.[A Comparative Study of Relationship Emotional Intelligence to Mental Health and Academic Achievement in Shahed and Non Shahed Students University of Tehran]. *Journal of Psychology & Education*. 2007; 37(1): 73-97. Persian
11. Zahrakar K. [Assessment relationship emotional intelligence and academic achievement]. *Applied psychology*. 2007; 2(5): 89-98. Persian
12. Beirami M, Gharibi H, Hashemi T, Gholi ZZ. [Predicting Students'emotional Intelligence Based on Demographic Factors]. *Journal Andisheh & Raftar*. 2010; 4(14): 57-64. Persian
13. Samari AA, Tahmasebi F. [The study of correlation between emotional intelligence and academic achievement among university students]. *Journal Andisheh & Raftar*. 2007; 9(35,36): 121-8. Persian
14. Mohammadi D, Qaraei B. [Assessment of relationship between behavioral disorders and emotional intelligence]. *Journal of Kerman University of Medical Sciences*. 2007;14(4):289-99. Persian
15. Salehi S, Afghari P, Moghadasi MH. [Academic Achievement and Emotional Intelligence among Undergraduate Nursing Students of Isfahan University of Medical Sciences]. *Iranian Journal of Medical Education*. 2012;12(8): 629-37. Persian
16. Carson KD, Carson PP, Fontenot G, Burdin Jr JJ. Structured interview questions for selecting productive, emotionally mature, and helpful employees. *Health Care Manag*. 2005;24(3):209-15.
17. Ghanbari N, Azad Fallah P, Rasoulzadeh Tabatabaei K, Farhadi M. [The relationship between emotional intelligence and attachment styles with the homesic kness]. *Adv Cogn Sci*. 2007;8(1):23-30. Persian
18. Rahnama A, Abdolmaleki J. [The relationship between emotional intelligence and creative achievement among students in shahed university]. *Modern educational thouth (MET)*. 2009;2:55-78. Persian
19. Beirami M., Gharibi H., Hashemi T., Gholi Zadeh Z. [Predicting students emotional intelligence base on demographic Factors]. *Journal Andisheh & Raftar*. 2009; 14(14): 57-64. Persian
20. Livarjani Sh, Golmohammadnejad Gh, Shahaneghi Gh. [Relationship between emotional intelligence and social skills witted ordinary high school girl students in school year 89-88 Khoy city]. *Journal of Psychology & Education*. 2009; 2(5):185-210. Persian
21. Aghayousefi A, Sharif N. [Examine the relationship between sense of coherence and emotional intelligence of students in Tehran]. *Quarterly Journal of New Thoughts on Education Alzahra*. 2011; 7(3): 51-73. Persian
22. Hatam Gooya H, Zohari Anbohi S, Moghadam M, Alavi Majd H. [Emotional intelligence and its correlation with some demographic variables in the clinical nurses working in Kurdistan University Hospitals in 2010]. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences*. 2012;17(1):60-70. Persian
23. Homei R, Heidari A, Bakhtiarpoor S, Borna M. [The relationship between achievement motivation, cognitive intelligence, emotional intelligence, educational background and demographic variables with the performance of students]. *New Findings in Psychology*. 2009;4:49-63. Persian
24. Delpasand M, Nasiripoor AA, Raiisi P, Shahabi M. [The relationship between emotional intelligence and occupational burnout among nurses in critical care units]. *Journal of Critical Care Nursing*. 2011;4(2):79-86. Persian
25. Sobhi-Gharamaleki N. [The prediction of achievement motivation from students' emotional intelligence]. *J Sch Psychol*. 2012;1(3):49-62. Persian
26. Samari AA, Tahmasebi F. [The study of correlation between emotional intelligence and academic achievement among university students]. 2007; 6(35,36): 121-8. Persian
27. Miri M, Bourang MA. [The correlation between emotional intelligence and school anxiety among high school students in South Khorasan]. *Journal of Birjand University of Medical Sciences*. 2007;14(1):9-15. Persian

28. Chinipardaz Z, Ghafourian Boroujerdnia M, Pasalar P, Shirvi Khouzani A, Keshavarz A. [Investigation of Emotional Intelligence and its Relationship with Academic Achievement in Medical Students of Tehran University of Medical Sciences in 2008-2009]. *Strides in Development of Medical Education Kerman university*. 2011; 8(2): 167-72. Persian
29. Besharat M.A, Shalchi B, Shamsipour H. [Assessment relationship emotional intelligence with students academic achievement]. *Quarterly Journal of New Thoughts on Education Alzahra university*. 2013; 2(3,4): 73-84. Persian
30. Benson G, Ploeg J, Brown B. A cross-sectional study of emotional intelligence in baccalaureate nursing students. *Nurse Educ Today*. 2010;30(1):49-53.
31. Mehdi ZH, Azizi M, Jamshidzadeh FL. [Investigation of Emotional Intelligence among Students of Medical Sciences Universities in Western Iran]. *Journal of Health System Research*. 2011; 7(1): 89-100. Persian

The Correlation between Emotional Intelligence and Academic Achievement on Nursing and Midwifery Students

*Kouchakzadeh Talami S. MS¹

Namazi A. MS²

Alizadeh Sh. PhD Cand³

Abstract

Background & Aim: Emotional intelligence can be considered as one of the leading factors influencing different aspects of one's life that leads individuals to percept their feelings for appropriate decision making and fields for future accomplishments. Because of controversies in the studies about the role of emotional intelligence in academic achievement, the aim of this study has been done to determine the correlation between emotional intelligence and academic achievement on nursing and midwifery students.

Material & Methods: This is a descriptive-analytic study conducted on 350 nursing and midwifery students who are studying at Islamic Azad University of Rasht in 2013-2014 years. The emotional intelligence questionnaire by Sibiria Shiring has been used to determine the level of emotional intelligence among the students. The academic success was measured by the prior semester grade point average. Data analysis was performed by descriptive and inferential statistics (Independent t-test, chi-square and Pearson correlation test) using SPSS (v/16).

Results: The mean score of emotional intelligence among nursing and midwifery students was $82/01 \pm 13/56$ and $76/06 \pm 16/11$, respectively. The results has been showed significant difference between mean scores of emotional intelligence in different age groups of students ($P < 0/05$). Also, there was a significant relationship between average scores of nursing students' emotional intelligence and their academic achievements ($P < 0/05$). There is also a significant relationship between average social skill and academic achievement of midwifery students ($P < 0/05$).

Conclusion: The results obtained indicate correlation between emotional intelligence and academic achievement of students. The concept of emotional intelligence should be included in educational planning of students. It will be help them to use better strategies when faced with social and academic problems, as a result will be reduced the academic failure.

Key words: Emotional Intelligence, Nursing Student, Nurse Midwives, Educational Status

Received: 3 Jul 2016

Accepted: 3 Oct 2016

---

¹. MS in Nursing, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran. (*Corresponding Author).
Tel:09112367059 E-mail: skouchakzadeh@gmail.com

². MS in Midwifery, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.

³. PhD Candidate of Reproductive Health, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran.